Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 224. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 21-го ЛИСТОПАДА 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK WEDNESDAY, NOVEMBER 21, 1956. No. 224. VOL. LXIII.

ЗДА ОБМІРКОВУЮТЬ ПЛЯН ЕКОНОМІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

Вашингтон. — Представники державного департаменту ЗДА та керівники Адміністрації Міжнародної Співпраці висловили на останніх зустрічах з дипломатами арабських держав й Ізраїля готовість дати їм збільшену економічну допомогу, якщо б тільки така допомога могла вплинути на відпруження політичної ситуації на Середньому Сході і на утривалення миру в цих областях. Справу цієї допомоги обмірковують американські урядові чинники дуже поважно, пляннуючи передусім поміч для відбудови знищених під час останнього конфлікту місцевостей та областей і фінансову підтримку для Ізраїля й арабських держав в їх намаганнях довести до мирної полагоди спірних проблем. У зв'язку з цим американський уряд обмірковує поновно з одного боку т. зв. плян Джанстона про програму будівництва в долині ріки Йордан, яка передбачує розмежування ізраїльських та арабських поселень і поселення арабів в Сінаї, і з другого боку розглядають знову справу фінансування єгипетської Асванської Греблі, від чого ЗДА відмовилися були в липні цього року. У зв'язку з цим офіційні чинники підкреслюють можливість зреалізування американської оферти, висловленої державним секретарем Джаном Фостером Доллесом, в серпні мин. року, який обіцяв, що З'єдинені Держави підтримають заходи Об'єднаних Націй в справі ґарантування ізраїльсько - арабських границь, якщо Ізраїль й арабські держави погодяться полагодити між собою територіяльні та інші спори. Коли б це здійснилося, то З'єдинені Держави допоможуть фінансово перевести потрібну переселенчу акцію і дадуть Ізраїлеві позичку, щоб він міг скомпенсувати арабів за їхню землю і будинки, залишені на ізраїльській території. В дипломатичних колах у Вашинґтоні ставляться до всіх цих американських плянів скептично, підкреслюючи, що для Єгипту важливіша сьогодні справа Суезу, як будова Асванської Греблі і що араби куди більш ворожо настроєні до Ізраїлю, як були геред ізраїльською інвазією на Єгипет. Американський уряд сподівається все ж таки перемогти ці трудноці і заявляє, що якщо б на здійснення запляннованих заходів не вистачило уже ухвалених у рамцях акту про закордонну допомогу сум, то Конґрес може кожної хвилини ухвалити спеціяльну допомогу на згадану ціль.

Президент прийняв резиґнацію амбасадорки Клер Лус Бут

Вашингтон. — Амбасадорка до Італії Клер Лус Бут зголосила свою резиґнацію на руки Президента, який з жалем прийняв це до відома і висловив жаль, що вона не може і надалі працювати на цьому пості. Резиґнація буде важна з тим днем, коли буде займенований новий амбаадор. Покищо Білий Дім відмовився виявити, хто може бути найменований на становище пані Бут. В політичних колах згадують прізвище колишнього директора допомоги Італії Джеймса Д. Целлербаха. Зрезиґнував також амбасадор до Нової Зеляндії Роберт С. Гендріксон, колишній сенатор із Ню Джерзі. Президент Айзенгавер висловив жаль з того приводу, що пані Бут мусить залишити своє становище з огляду на свій стан здоров'я і одночасно виявив надію, що вона, після відпочинку, знову буде служити для добра американського уряду. Пані Клер Лус Бут має 53 роки. В останньому часі вона хворіла, лікарі ствердили, що недуга була спричинена отрутою, яка виходила з мальовил кімнати, в якій спала пані Бут.

76 мільйонів індиків на цьогорічний „День Подяки"

Індиче м'ясо — це традиційна пожива американців під час родинного свята „Дня Подяки" від часу тих прочан, які перші прибули на цей континент. — Цього року не буде бракувати індичого м'яса, бо індичий промисел приготовив 76 мільйонів цих домашніх птахів, які мали причинитися до відзначення того дня, який вшановували перші іміґранти до цієї країни. Мин. року власники фарм приготовили були 63 мільйони індиків, а цього року є їх аж 76 мільйонів, і то різної величини: самички білі, що важать тільки по п'ять фунтів, так звані „белтсвілл", самці з цієї самої породи з вагою 8 до 12-ох фунтів; а також інші породи, яких вага досягає до 30 і 40 фунтів. Та пересічна вага індиків досягає коло 20 фунтів. Цього року за один фунт індика платять фермерам на західньому узберіжжі по 25 центів, а минулого року ця ціна становила 31 цент за фунт. Найбільше індиків продукує Каліфорнія, Міннесота стоїть на другому місці, Айова на третьому, а далі черґуються такі стейти: Вірджінія, Тексас і Огайо.

В АМЕРИЦІ

● **Стейтовий директор руху** Фрідерік Ґассерт заявив у Джерзі Ситі, що минулого року 27 жінок і 2,700 чоловіків втратили право їзди автом, порушивши правила їзди.
с 2рбм е липоя по и ли поянаая

● **28-річний Михайло Шевчук** в Ню Йорку, чистячи вікна на 10 поверсі дому при 54-ій вулиці, впав на вулицю і забився.

● **Брат Президента,** — заступник директора банку Коммерс Траст Компані в Кензас Ситі, Артур Б. Айзенгавер, заявив, що переходить на емеритуру і далі буде тільки частинно працювати в банку. В цьому банку він працював 51 рік.

● **Демократичний кандидат** на віце - президента, сенатор Естес Кіфовер заявив у пресовому інтерв'ю, що не думає третій раз кандидувати на президента, але буде старатися, щоб в 1960-ому році його перевибрали на сенатора.

● **Сенатор Джозеф МекКарті** заявив, що буде кандидувати на сенатора в 1958 році, щоб мати можливість „продовжувати боротьбу за те, щоб ЗДА виступили з Об'єднаних Націй, щоб ОН викинули із ЗДА". Сенатор МекКарті називає ОН „домом, що його збудував Алджер Гісс". (Гісс сидів у тюрмі за те, що не хотів признатися, що передавав важливі документи комуністичним шпигунам)..

● **4-го грудня** Ню Йорк влаштовує прийняття для делеґатів 11-ої Генеральної Асамблеї ОН. Господарем прийняття буде посадник Роберт Ваґнер із дружиною. Прийняття відбудеться в готелі „Вальдорф-Асторія".

● **Три дівчинки** у віці 11, 9 і 7-ох років в Мемфісі, Теннессі, знайшли в покинутому три роки тому тягаровому авті 16,240 долярів. Ще перед тим, як повідомити про знахідку своїх батьків, деякі банкноти вони подерли на шматки.

● **Невідомі особи** вивісили 18- листопада на смолоскипі Статуї Свободи під Ню Йорком мадярський і американський прапори, які висіли там впродовж 15 хвилин, поки їх не зняла служба, яка пильнує цієї статуї.

ПРЕЗИДЕНТ НАПЕРЕДОДНІ ДНЯ ПОДЯКИ

Президент Айзенгавер з 40 фунтовим індиком, що його він одержав на День Подяки від Крайової Федерації Власників Індичих Фарм.

Президент закликає до молитви і жертвенности в „Дні Подяки"

Вашинґтон.—Президент Айзенгавер в своєму зверненні з приводу „Дня Подяки" закликає американців до молитви та до жертвенности в користь тих, які потребують допомоги в цій країні і закордоном.

„Зближаємося до традиційного часу подяки, пише Президент, коли наші думки і наші серця звертаються до Всемогучого Бога з вдячністю за Його милосердя впродовж року. Дякуймо за те, що основи волі в націй країні сильнішають з кожним роком та дають надію поневоленим народам, що й вони можуть жити як вільні люди без страху; що плоди нашої землі і продукція наших фабрик є обильні, збагачують наше життя і вможливлюють нам ділитися нашим багатством із менше щасливими в інших країнах."

„В цьому часі треба також, щоб ми подумали про ласку Божого Провидіння впродовж цілої нашої історії. Пригадаймо собі наших прабатьків — паломників, які втікаючи від релігійного переслідування, причалили до цієї незахищеної й неприв'ибливої землі і стали вирізьблювати те, що є тепер цією великою республікою, якій служити й любити є нашим призначенням.

„Будучи в своїй смиренності свідомі того, що наш нарід обильно користає з благословення і під оглядом духовим і матеріяльним, молімся цього року і не тільки дякуймо, але й просім про Божу опіку, щоб ми йшли шляхом справедливости і були гідні Його ласки".

Своє послання Президент кінчає закликом до американців всіх віровизнань, щоб дякували Богові за все те, що має ця держава.

ВІДДІЛ УНС В СЕНТРАЛ ФОЛС ВІДЗНАЧИВ СВІЙ ЮВІЛЕЙ І 100-РІЧЧЯ СВОГО ПАТРОНА

Сентрал Фолс, Ровд Айленд. — Місцевий 93-ий Відділ Українського Народного Союзу відзначив минулої неділі, 18-го листопада, 40-літній ювілей свого існування та 100-річчя з дня народження і 40 річчя з дня смерти свого патрона, Івана Франка. З цієї нагоди відбулася в залі місцевого Українського Американського Клюбу ювілейна імпреза, яку відкрив короткою промовою голова Відділу Іван Данилюк та якою проводив адв. Августин Юзв'як, висловлюючи на вступі переконання, що піонери того Відділу правильно поступили, коли засновуючи свій Відділ 40 років тому назвали його іменем найбільшого після Шевченка сина Української Землі, Івана Франка, бувши ще під свіжим враженням його смерти. На імпрезі було дві головні промови: про Івана Франка, яку виголосив д-р Йосип Коропей, та про УНСоюз, яку виголосив його головний предсідник п. Дмитро Галичин. Своїми споминами про початки Відділу поділились з приявними його піонери: Кость Бабій, Петро Тітик і Пилип Сомик, а приявний на святі, бувший головний контролер УНСоюзу, п. Омелян Рекрут з Провіденс, Р. Ай., який, бувши вже членом УНСоюзу в іншому Відділі, дав ініціятиву та допоміг у заснуванні Відділу-Ювілята, відчитав з протокольної книги списаний ним перший протокол з засновуючих зборів в листопаді 1916-го року. На закінчення промовив ще п. Степан Вардиґа, голова місцевого Українсько - Американського Клюбу. Ювілейну імпрезу започаткував молитвою всч. о. Йосип Ґалиш, український католицький парох з Вунсакет, а закінчив її всч. о. Степан Біляк, український православний парох з Вунсакет. Попереднього дня, в суботу 17-го листопада, відбулись у Провіденс організаційні збори представників Відділів УНС стейту Ровд Айленд. Зборами проводив головний радний Іван Кокольський, а організаційні справи реферував гол. предсідник Дмитро Галичин.

Доповідь д-ра А. Княжинського в Клівленді

Клівленд. — Минулої неділі 18-го литопада, заходом Т-ва був. Вояків УПА у великій залі Українського Народного Дому д-р А. Княжинський недавній совєтський в'язень відчитав доповідь про стан та події в сибірських концтаборах. У порозумінні з місцевою філією УККА — Українськими Злученими Організаціями в Клівленді, вибрано почесну президію, в склад якої ввійшли представники Українських Церков та визначні громадяни Клівленду, Акрону і Лорейну. Головою почесної президії вибрано голову філії УККА, адв. О. Малицького. Після доповіді д-ра Княжинського, відчитано й схвалено резолюції-протест проти переслідування Москвою Українських Церков, проти веденого червоною Москвою народовбивства та проти існування концтаборів. Присутніх було коло 600 осіб.

ПОМЕР ВСЧ. О. ТЕОДОР ПРИШЛЯК

Езизабет, Н. Дж. — У вівторок, 20-го листопада вранці, тут помер на удар серця сотрудник місцевої української католицької церкви, бл. п. о. Теодор Пришляк.

Назріває новий розкол між Москвою і Тітом

Москва. — „Деякі заяви (Тіта) щодо своєї форми і змісту заперечують принципам пролетарського інтернаціоналізму і міжнародної солідарности працюючого люду" — твердить „Правда" з понеділка 19 ц. м. у великій статті з гострою критикою останньої промови юґославського диктатора Иосифа Тіта з 11-го ц. м. Московська „Правда", яка є завжди речником совєтського уряду, закидає Тітові, що він робить тепер ту саму помилку, яку закидав раніше Москві, а саме, що він признає тільки свій власний, юґославський „шлях до соціялізму" правильним та відкидає „інші шляхи", якими ступають інші народи. Тіто, мовляв, дав своєю промовою доказ, що він вмішується в справи інших народів, дармащо він заперечив цьому. „Правда" покликується на слова самого Тіта, що мадярський визвольницький зрив наступив під впливом відносин на Юґославії, а московські большевики бачать в тому признанні доказ впливу Юґославії на інші сателітні країни. Московська „Правда" докорає Тітові за ділення комуністів в СССР на сталіністів і проти-сталіністів. Такий поділ „шкодить справі соціялістичного будівництва".

Неру стверджує упадок престижу Москви у світі

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру, який спершу займав неясне і мляве становище щодо подій на Мадярщині, називаючи їх „збентежливими та, справді ґромадянською війною мадярів", — тепер змінив своє становище у користь правди. Він виступив з недвозначною і різкою критикою під адресою Совєтів у великій промові в індійському парляменті в останній понеділок 19 ц. м. Тому, що люди сподівалися виступу Неру, — парлямент був вщерть виповнений послами і гістьми. Неру ствердив, що без уваги на арґументи, що їх називають Совєти для вислання на Мадярщину нових військ, фактом є, що мадярський нарід не бажав собі тієї совєтської інтервенції і що вона прийшла всупереч волі мадярського народу, який виявив праґнення до свободи. Неру вважає найгіршим політичним відкриттям — повну невдачу 10-річного правління комуністів на Мадрящині. Неру ствердив, що престиж Совєтського Союзу потерпів наслідком мадярських подій в усьому світі. Всупереч первісному становищу Індії, яка стрималась була від голосування над резолюцією ОН в справі вислання обсерваторів на Мадярщину, Неру жадав, щоб обсерватори ОН поїхали на Мадярщину і склали докладне звідомлення про тамошню ситуацію.

Бен Ґуріон відкинув вимоги Булґаніна

Тель Авів. — Ізраїльський прем'єр Бен Ґуріон, відповівши в минулу неділю на листа совєтського прем'єра Булґаніна з минулого четверга, відкинув його домагання, щоб Ізраїль заплатив Єгиптові відшкодування за шкоди, заподіяні своїм наступом, і таким чином „промостив шлях до замирення". Ізраїльський прем'єр твердить у своїй відповіді, що якщо хтось комусь має заплатити відшкодування, то хіба Єгипет Ізраїлеві, за всі ті шкоди, що їх він спричинив від 1948-го року. Бен Ґуріон покликається величезні маси зброї і воєнного матеріялу, накопичені Єгиптом на Синайському півострові. Він твердить, що єгипетський президент, якого називає „фашістським диктатором", не має того послуху в народі, про який пишеться в єгипетській пресі, і на доказ покликається на легку капітуляцію єгипетських військ перед ізраїльцями, в першу черґу єгипетських старшин. Далі Бен Ґуріон звертає увагу Булґанінові, що СССР зробив би добре, якби, замість заохочувати арабські країни до боротьби проти Ізраїлю, спонукав їх до поведення мирових переговорів із Ізраїлем.

Мадярські робітники погрожують затопленням копалень

Будапешт. — Контрольоване комуністичним урядом Яноша Кадара будапештенське радіо проголосило, що „ані одної особи не вивезено з Мадярщини". Олнак це твердження знаходить заперечення в призманні того самого уряду минулого тижня про виїд трьох потягів, навантажених арештованими молодими мадярами за кордони Мадярщини. Янош Кадар погрожував теж раді робітничих спілок в Будапешті арештуванням і вивезенням до Совєтів на випадок, коли б робітники все ще відмовлялись вернутися до праці. Тайна радіовисильня мадярських повстанців із невідомого місця повідомила, що від минулої середи виїхало з Мадярщини 18 потягів із кругло 10,000 в'язнями. Всі поїзди були під строгою військовою охороною. У Будапешті все ще ведеться боротьба між урядом Кадара і робітниками, які не хочуть вертатися до праці, хоч грозить їм буквально голод і холод. Уряд Кадара розпорядив, що надалі харчі видається тільки з державних крамниць. Це перешкоджує продавати просто на публічних майданах харчі, що їх привозять селяни в допомогу страйкуючим робітникам. Тому, що весь інформаційний апарат знаходиться виключно в комуністичних руках, а виснажене боротьбою міське населення не забезпечене харчовими запасами, спротив населення щораз слабший. Все ж делеґація робітників із копалень вугілля і нафти в південно - східній частині Мадярщини загрозила затопленням копалень на випадок продовження депортації. Совєтський генерал Гребеннік заявив, що він не розпорядив був депортацій, але не заперечив, що „інша інстанція", себто МВД, могла наказати. Це

„Нюзвік" інформує про повстання мадярів „в російській Україні"

Відомий і поширений американський журнал-тижневик „Нюзвік" подав у виданні з 19-го листопада таке повідомлення з Лондону:

„Розвідчі центри отримали вістки про серйозні заворушення серед мадярської меншости, яка в кількості 100 тисяч перебуває в російській Україні. Протестаційний осередок довкола міста Станиславова, коло 100 миль від чеського кордону".

Досі з жадних джерел не було будь-яких інформацій про наявність якоїсь мадярської меншости, та ще й 100-тисячної, в околицях Станиславова з Західній Україні, отже на повідомлення „Нюзвік" важко знайти будь-яке вияснення, бо теж останні депортації мадярів ще навряд чи могли досягнути такої кількости, поминаючи вже факт, що мадярів депортують на Сибір, а не на Україну. — Єдиним вияснениям могло б бути те, що ті заворушення могли відбутися серед українського населення і їх підтягнено під широковідомі повстання на самій Мадярщині.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ГОСТРО ТАВРУЮТЬ МОСКВУ ЗА МАДЯРЩИНУ

Об'єднані Нації. „Мадярщина стала одним великим цвинтарищем. Акти, доконані армією Совєтського Союзу на Мадярщині, яскравіші від усіх описів, бо не мають прецеденсу в історії. — Панує там режим терору. Ніхто не може висловити своєї думки. Совєтські вояки вриваються в доми. Чоловіків, жінок і дітей насильно вивозять з мадярської території. Щоденно сотні осіб падуть жертвою екзекуцій. І все це діється на очах обуреного людства, яке звертається до Об'єднаних Націй і бачить в них єдиний засіб, щоб покласти кінець тому вбивству, тій різні..." — Такими словами розпочав свою промову кубинський делеґат, Емілійо Нунез Портуандо, який мотивував свій внесок на натаврування Совєтського Союзу за його дальшу політику на терені Мадярщини та на закликання Сов. Союзу, щоб той припинив депортації мадярського населення, а депортованих повернув назад. Названий кубинський делеґат твердив, що до цього часу вбито на Мадярщині 65,000 осіб. Всі мадярські в'язниці переповнені арештованими. Кубинський делеґат ствердив, що все воно є ясним і очевидним порушенням чартеру Об'єднаних Націй, зламанням конвенції проти народовбивства і постанов мирового договору з Мадярщиною. Промовець покликується на комуністичний закид, що ніби це тільки ворожа комуністам пропаґанда. „65,000 вбитих. Чи це пропаґанда? 25,000 втікачів в Австрії. Чи це пропаґанда? Факт, признаний навіть будапештенським радіо, що частину в'язнів вивезено з Мадярщини, — чи це пропаґанда?" Промовець з обуренням запитував, чи Совєтський Союз має право закидати іншим очорнювання його в хвилині, коли 20 дальших совєтських дивізій перекидається на Мадярщину. Він покликується на страшне обурення, з яким цілий світ поставився до поведення Совєтів у відношенні до Мадярщини. Після того комуно-мадярський міністер закордонних справ Імре Горват у короткій заяві противився взагалі обмірковуванню в Об'єднаних Націях мадярських подій, як „виключно внутрішньої справи Мадярщини". Сотні, мовляв, робітників опинилось у в'язницях „з вини контрреволюціонерів". Вони визволились тільки завдяки інтервенції совєтських військ. Мадярський уряд, мовляв, — „мав право" закликати совєтські війська, стаціоновані на Мадярщині за Варшавським договором, для заведення порядку. Ця дебата — казав комуно-мадярський міністер — тільки завогнює відносини на Мадярщині. Тепер не пора „затруювати атмосферу, ані висилати обсерваторів, а пора повернути якнайшвидше до нармального життя."

З черги совєтський міністер Димітрій Шепілов „обурювався" на „кампанію очорнювання" Совєтського Союзу і „революційної демократії." Він заперечував цинічно, наче б з Мадярщини когонебудь вивожено. Замість говорити про мадярські відносини, він говорив про французьку поведінку в Альжирі, про англійську поведінку в Кенії, лаяв мадярських патріотів „фашистами Горті", а повідомлення преси про події на Мадярщині порівнював з „пропаґандою за стилем Ґебелса". Шепілову відповів американський головний делеґат, Кебот Ладж. Він ствердив, що З'єдинені Держави керуються не пресовими вістками, тільки власними інформаціями. За цими авторитетними вістками, в одному дні 14 листопада вивезено з Будапешту 14,000 молодих осіб. Це не „контрреволюціонери" повстали проти совєтського панування на Мадярщині, а молоді робітники. — Промова Шепілова — казав Ладж — була така, наче б совєтський міністер заявляв: „сам не вірю в те, що говорю". Американський делеґат, гостро натаврувавши політику наїзду і терору, стосовану Москвою у відношенні до Мадярщини, признав, що резолюція ОН не воскресить жертв того терору, проте дасть мадярському народові всетаки моральну сатисфакцію, як заява солідарности з ним широкої світової опінії. Дебати в Об'єднаних Націях над Мадярщиною продовжуються.

Гаммершилд звітуватиме про вислід своєї подорожі до Єипту

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд вернувся в неділю вночі з своєї подорожі через Італію до Єгипту і звітуватиме в середу Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй про вислід своїх переговорів з єгипетським президентом Ґамалем Нассером у справі місії Збройного Поготівля ОН на території Єгипту. За його короткими інформаціями, що їх дав в пресі, Гаммершилд мав погодитись, що „міжнародна поліція" має головно припильнувати евакуацію англо-французьких військ з Порт Саїду і Порт Фувду. Проте водночас між Гаммершилдом і Нассером мало прийти до порозуміння, що „міжнародна поліція" залишиться для охорони робіт над очищенням Суезького каналу, заблькованого затопленими кількадесятьма кораблями. Тим часом Єгипет щораз настирливіше домагається евакування названих двох портів англо-французькими військами, погрожуючи, що коли це не станеться, то настане „страшна катастрофа". Пресові коментарі пояснюютьщ що Нассер погрожує запрошенням знову „добровільців" з СССР і комуністичного Китаю, що довело б до вибуху світової війни.

В СВІТІ

● **34 жидівських діячів** з Совєтського Союзу оприлюднили на сторінках московської „Правди" спільну заяву з осудом Ізраїлю, що виступив проти Єгипту на Синайському півострові. Між підписаними „жидами, громадянами Совєтського Союзу" є проф М. С. Вовсі, лікар, що його арештували були в числі інших лідерів у січні 1953 року за „змову" проти совєтських верховодів, — два генерали, Крайзер і Чирлін із інженерського корпусу, Давід Райзер, совєтський міністер будівництва та ін.

● **Англійські журналісти** накрутили на фільмову стрічку різні сцени і події з вуличних боїв у Будапешті і інших містах Мадярщини. Їм удалося вивезти цей фільмовий матеріял до Англії, з якого склали вони потрясаючий своїм змістом історично-документальний фільм. Совєтська амбасада конче хотіла дістати одну копію цього фільму. З огляду на те, що це допомогло б большевикам зідентифікувати зафільмованих мадярських повстанців, англійці відмовились дати їм копію фільму.

● **В Еспанії** загострили подружній закон для не-католиків. Відтепер у тій країні не вільно давати цивільного шлюбу, поки обоє наречених не докажуть, що вони не-католики. Кандидати не-католики мусять дістати дозвіл на вінчання від судді, якому мусять представити документальні докази на те, де вони жили два останні роки, і заявити, чому саме хочуть вінчатися. Коли хтось був хрещений, а хоче взяти цивільний шлюб, мусить дістати дозвіл на це і від церковної, і від цивільної влади.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
За три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕНЬ ПОДЯКИ

Четвертий четвер кожного листопада — це традиційний американський День Подяки. Закриваються на той день уряди і школи, закриваються фабрики і крамниці, натомість широко розкриваються двері численних святинь, у яких всіма мовами, в усіх обрядах і в усіх віровизнаннях промовлятимуться молитви вдячности Всевишньому за Його ласки, які Він зсилає своїм людям. А після Богослужень і молитов засядуть родини при обильних столах і користатимуть з тієї безмірної ласки, якою користується весь американський нарід більше, ніж будь-який інший нарід на земній пляneті.

Кожного року, з нагоди Дня Подяки, повторюємо і з'ясовуємо коротко саме ті ласки, за які ми повинні дякувати Богові. А їх справді багато.

Перша ласка — це та незрівняна американська воля, яка тут у нас є самозрозумілою, але яка є ще тільки задушевною мрією багатьох інших народів. Про цю волю всі ми багато говоримо, але, маючи її, не завжди і не вповні здаємо собі справу з її вартости. Що більше, тією волею, за здобуття якої немає завеликої ціни і жертви, ми часто зловживаємо, її не доцінюємо і легковажимо. Ми забуваємо, що ще сьогодні за ту волю річками ллється кров, що гасло „воля — або смерть" не є жадною фразою, але є найбільш серйозною дійсністю. Подумаймо про це в нашій молитві у церкві в День Подяки.

Друга ласка — це наш загальний добробут, що не має собі рівного не тільки в сучасному світі, але й в історії. Життьова стопа американського народу піднесена сьогодні на найвищі досі вершини і з кожним днем вона підноситься вище. Якщо сьогодні є в цьому відношенні які обмеження, то стосуються вони не до найконечнішого, а тільки до більшого, ліпшого, вигіднішого. Це в той час, коли величезна частина людства живе в нужді і недостатках, коли мільйонам бракує найконечнішого, коли є ще маси людей, які були б щасливі, якби мали те, що для нас зайве і непотрібне. Пам'ятаймо про це тоді, коли в День Подяки засядемо до накритих столів!

Третя ласка — це той мир, що ми його маємо, хоч і який він непевний. Бо хоч багато є в світі всіляких „вогнищ" і „запальних пунктів", хоч у деяких частинах світу лунають постріли і падають трупи, все ж таки немає сьогодні місця на землі, де гинули б американські вояки, а непевність завтрішнього дня, яка зависла над світом, в Америці найменша.

Це — тільки ті найголовніші ласки, які має сьогодні американський нарід і за які він направду повинен не тільки в День Подяки, але й кожного дня підносити до Господа молитви вдячности.

Але ще й інші великі причини до вдячности Богові маємо ми, американські українці. Ми бо є тими нечисленними вибранцями долі з-поміж великого українського народу, який саме в цей період переходить чи не найбільший іспит історії. Від того бо часу, коли найстарший з-поміж нас народився, були тільки короткі просвітлі години, коли український нарід мав бодай малу частину тих ласк, що з них так широко користаємо ми разом з американським народом.

Саме про це ми повинні в першу чергу пам'ятати в День Подяки. Йдучи молитись до церкви, сідаючи при столі, заставленому тим, чого бажає собі наша душа, вибираючи розвагу, яка нам до вподоби, ми повинні пам'ятати, що наші рідні брати і сестри там, на нашій, але не своїй землі за залізною заслоною, моляться в катакомбах, що вони в голоді, холоді та на непосильних роботах проводять свої дні, а вже радістю для них є, коли вони можуть прожити з дня на день бодай у відносному спокої від большевицького опричника.

Тому, заносячи в День Подяки молитви вдячности за те, що ми маємо і можемо, заносімо рівночасно гарячі молитви і просімо Бога, щоб допоміг і нашому згорьованому українському народові пережити це страшне лихоліття і щоб наші брати й сестри могли ще в своєму житті зазнати ласки волі, добробуту і миру.

А молившись, пам'ятаймо, що молитва без діл мертва єсть, що нашу вдячність за ласки для нас ми найкраще виявимо тоді, коли з цих ласк користатимемо не тільки самі і для себе, але й для того, щоб їх поширити на інших, менш щасливих. Маємо на це багато можливостей кожного дня, а в самий День Подяки полегшімо своє сумління бодай щедрішою нашою пожертвою на добрі цілі і твердою постановою докласти всіх зусиль, щоб усі люди і всі народи мали такі причини до вдячности, як їх маємо ми.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ПОДЯКИ В АМЕРИЦІ

Висловлювання подяки є таке саме старе, як і молитва. Воно споконвіку існувало в усіх відомих нам культурах ще, без сумніву, передісторичних часів. У З'єдинених Державах, де кожний День Подяки нагадує нам віру американських піонерів, вважають цей день за чисто американське свято.

З усіх свят День Подяки не тільки найхарактеристичніше, але й також найстаріше американське свято. Започаткували його пілігрими, коли, зібравши свій перший урожай в колонії Плимут, Масачусетс, 335 років тому, відчули потребу принести подяку за знайдений спокій і добробут.

Пілігрими, переслідувані в Англії за відділення від існуючої там Церкви і за утворення своєї власної конгрегації, приплили до Америки на судні „Мейфловер" 1620 року шукаючи місця, де могли б вільно молитись. Їхнє маленьке судно потрапило в кілька страшних штормів, і 102 пасажири — чоловіки, жінки та діти — провели на морі три надзвичайно тяжкі місяці, аж поки, врешті, змогли кинути кітву біля піскових берегів рогу Код.

Ця несподівано довга подорож спричинилась до того, що пілігрими мусіли розтягати запас своїх харчів на довший час. Крім того, вони потрапили до північної частини Нового Світу, замість південної, як плянували, і тому не могли негайно засадити городи, щоб мати харчі на зиму. Внаслідок того виснажені люди вмирали, не дочекавшись весняного збору городини.

Одного весняного дня серед нових поселенців несподівано появився якийсь індіянин і в англійській мові привітав здивованих пілігримів. Він сказав, що ім'я його Самосет і що він навчився англійської мови від англійських торгівців, які були тут раніше. Пілігрими дали йому дарунки і поділились з ним своєю скромною їжею. В подяку за це Самосет разом з іншими індіянами навчив пілігримів садити кукурудзу і угноювати землю рибою. Пізніше вони допомагали пілігримам своїми порадами і в стосунках з іншими індіянськими племенами.

Весна 1621 року принесла теплу і дощову погоду, а також і більше приязних індіянських племен, серед яких був Масасоїт, ватажок індіянського племени, що жило неподалік. Всі ці умовини дали людям змогу зібрати такий багатий урожай та городини, що губернатор колонії Вілліям Бредфорд оголосив триденне святкування на знак подяки Богові.

Почуваючи приязнь до своїх нових сусідів-індіян, колоністи запросили і ватажка Масасоїта на своє свято. Вони відчули себе ніяково, бо прийшов він на свято не сам, а привів із собою 90 своїх одноплемінців. Але індіянський ватажок прекрасно розумів ситуацію. Він послав найспритніших мисливців у ліс, і незабаром ті повернулись з п'ятьма вподьованими оленями. А тим часом і колоністи послали людей на полювання, і ті понаносили качок, гусей та диких індиків. Інші колоністи достачили раків, устриць і риби. Додавши кукурудзяний хліб, городину і деякі овочі, пілігрими та їхні індіянські гості мали багатий стіл.

Нарешті триденне свято минуло. Губернатор Бредфорд підрахував харчові запаси і побачив, що період голодної пайки, яку вони мали протягом зими, минув і що Провидіння, нарешті, послало їм добробут і спокій.

Такий був скромний початок першого американського Дня Подяки. Протягом дальших десятків і сотень років ми, американці, маємо все нові й нові підстави бути вдячними. І не тільки за те, що збираємо такі врожаї, що можемо годувати голодних людей по цілому світі, а також тому, що є ми тепер громадяни великої нації.

Загальна Рада

ТІТОЇЗМ І ЛІБЕРАЛІЗМ

Чому Хрущов і Булганін самі поїхали до Тіта і перепрошували його за здогадну кривду, яка сталася йому в 1948 році від Сталіна та сталінського Комінформу, і потім приймали в Москві, як тріюмфатора, а Гомулку той самий Хрущов намагався стероризувати стягнуваними під Варшаву совєтськими дивізіями? І чому, погодившись, бодай тимчасово, на реформи, що їх перевів польський тріюмвірат Гомулка — Циранкевіч — Охаб, Москва так брутально зареагувала на перші кроки „мадярського Гомулки" — Імре Надя? Чи перекинення на Мадярщину 15 змоторизованих дивізій, в тому числі половини панцерних, мало на цілі тільки помсту за повішених і постріляних кількадесятьох членів мадярської політичної поліції?

Цими питаннями живо цікавляться всі західні чинники, які від смерти Сталіна, від приходу до влади Маленкова і потім від відомої „розвінчувальної" промови Хрущова хотіли б бачити в Совєтах якусь таку „зміну", яка подавала б надію на можливості закріплення світового миру. Мир можливий тільки тоді, коли комунізм позбувся б свого завойовницького характеру з амбіціями заволодіти світом. Хрущовська заява, що міжнародній комунізм не потребує хапатися за зброю в поході до своєї цілі, бо він переможе у світі в „мирному суперництві ідей" — підсувала західнім ідеалістам віру, що може дійсно вдасться холодну війну перетворити в отаке суперництво ідей. Відсіль і пішли намагання Заходу, щоб Москва відхилила залізну заслону задля уможливлення „контактів людьми, друкованим та говореним словом". Тому західній світ з симпатіями придивлявся до пожвавлення таких „контактів" із Польщею, сподіваючись, що бодай у відношенні до тієї першої сателітної країни слово „коекзистенція" втратить своє глумливе і шкідливе значення.

І тому масакра, що її вчинили совєтські танкісти на Мадярщині, може навіть менше зворушила західній політичний світ своїм чисто людським трагізмом, бо ж той світ і раніше не дуже реагував на факти народовбивства від часу приходу до влади большевиків в СССР і комуністів у Китаї, — як потрясла своїм суто політичним змістом. Західній світ зрозумів реакцію Москви на події після приходу до влади Імре Надя, як похоронення концепції про можливість еволюції комуністичного устрою в напрямку до демократії. Тому, що з такою концепцією у політиці західніх великодержав на далеку мету, в'язалась „ставка на мир", провалення тієї концепції означає логічно конечність рахуватися з третьою світовою війною знову, як з реальною небезпекою, як за часів Сталіна. Мовляв, московський большевизм заманіфестував свій органічний зв'язок із завойовницьким і насильницьким імперіялізмом, який скорше чи пізніше спровокує ту війну. Але де ж у такому разі примістити московсько-югославську приязнь, де придiлити Тіта з його ідеологією що шириться на сателітні країни?!

Відповідь така: не слід плутати тітоїзму з лібералізмом і демократизацією. Москва — читаємо в різних вдумливих аналітичних міркуваннях західньої преси — примирилась із югославським тітоїзмом, як із дійсно „окремим шляхом до соціялізму", іншим від совєтського (московського), але також, мовляв, вірним науці Маркса-Леніна. В Югославії нема ніякого лібералізму, нема інших партій в уряді, крім комуністичної, кардинал Степінач по нинішній день перебуває під поліційним доглядом і позбавлений права виконувати свої духовні функції. А коли один із керівних комуністів, Мілован Джілас, запропонував у 1954 р. перетворити однопартійний уряд в уряд „народного фронту" і допустити частинну свободу друкованого й говореного слова, то його за „демократичний ухил" і за зламання партійної дисципліни — викинули з партії і позбавили всіх державних становищ. Єдині відхили від совєтських відносин в Югославії це 1) тамошній комунізм ступає під етнічно - югославським прапором і підкреслює національно - державні югославські амбіції, 2) з уваги на відсталість і консерватизм тієї хліборобської країни комуністичні реформи переводиться там повільніше й обережніше, особливо в царині сільсько-господарської колективізації, і 3) поліційний терор не є такий яскравий і тому вможливлює трохи більшу свободу рухів, що, зрештою, робиться свідомо, з уваги на західні економічні джерела господарської допомоги. Коли б не тупість Сталіна, то Югославія і в економічній ділянці була б далі здана на Совєтський Союз і не стукала б до Заходу за машинами та фабрикатами.

Зате у Польщі сталося інакше. Капітальним „злом" в очах Москви є польський католицизм, але вона толерує його (до часу!), як неминуче зло, щоб не дразнити народу, в якому, аж до приходу большевицької армії в 1944 році, комунізм був майже невідомий. Спосіб ведення познанських процесів, легкі присуди його учасникам, щораз вільніший тон варшавської преси, хоч і під комуністичним плащиком, допускання масових відвідин поляків із закордону, щораз сильніший спротив режимові комуністичної поліції (зненавидженої „безпеки") і щораз сильніший спротив московському диктатові в усіх внутрішніх справах, як війська, господарства, культури, — всі ці явища належали до „ліберального" курсу. Москва толерувала їх, бо деякі з них були обосічні, розкладаючи, напр., польську еміграцію та підсичуючи „співіснувальні" ідеї. Але й стежила за ними і далі стежить з найбільшою увагою і найбільшим недовір'ям. І тому цитований нами югославський діяч Мілован Джілас передбачає, що коли тільки польський „лібералізаційний" курс, який вже дійшов до співпраці комуністів з не-комуністами, почне виявляти далі дійсно демократичні тенденції, то Москва безпощадно здавить його.

Вона здавила такий курс на Мадярщині власне тому, що Імре Надь не зумів зберегти мадярського „тітоїзму" в рямцях націонал - комунізму, а поступився задалеко антикомуністичним настроям в народі. Він реституював „народний фронт", що його пропагує і визнає Москва тільки у відношенні до держав із демократичним режимом, як переходову стадію від демократії до комунізму, а не навпаки, не як відворот від суто комуністичного державного устрою, як посередню стадію до повної демократизації. Відступу від комунізму в очах Москви не може бути, і тому всі такі спроби мусять бути здавлені в зародку. Москва дуже добре знала, що мадярська політична поліція, сформована за зразком ЧК — ГПУ — НКВД, складалася з покидьків мадярського громадянства, з найгірших його елементів. Але на цих людях спирався режим. І Москва виступила не в обороні прислужників режиму, бо большевицька система взагалі не шанує людських екзистенцій, — але в обороні самого режиму. Небезпека втратити Мадярщину, як державу з комуністичним устроєм, стала небезпекою для існування того устрою всюди інде. І тому і Тіто і Мао Тсе-Тунг поспішили висловити свою солідарність із Хрущовим і його посіпаками, що вчинили криваву купіль на Мадярщині, а підтримують ще Гомулку, поки він наголошує тільки національно - самобутні польські моменти, тримаючись цупко комуністичних доктрин. Західній же світ воліє Надя від Гомулки чи Тіта, але воліє Гомулку й Тіта від Хрущова, бо вони все ж не хочуть, щоб Польща чи Югославія становили моноліт з СССР і слухали його диктату.

ПАХНЕ ЛЮБИСТОК...

Пахне любисток і м'ята,
пахне жасминовий цвіт,
Квітка рожева зім'ята
кинута біля воріт.

Може, отут цілувались,
квітку забули в траві,
Вліднули тут і згортались
Її пелюстки ще живі.

Може, розходились двоє
тут без обіймів і слів,
Зірвану квітку з собою
взяти юнак не схотів.

АНАТОЛІЙ СЕДИК

Михайло Садовський, генерал-хорунжий
Армії Української Народної Республіки

359 БЕЗСМЕРТНИХ

(1)

Вінець перемоги призначений тільки для тих, що борються!
Св. Августин. 397 р.

35 років тому, 21 листопада 1921 року, сталася велика трагедія нашого народу, коли то під містечком Базар на Волині розстріляли московські опричники 359 українських лицарів — старшин і козаків Української Повстанської Армії. Прийшла ще одна невіджалувана жертва наших визвольних змагань. Добавився ще один злочин супроти нашого народу, який кличе всіх нас, живих, до помсти, до зриву, до збройного чину за рідний край, за нарід свій.

Від самого початку української національної революції, тобто від 1917 року, український національний рух наскрізь був і рухом протибольшевицьким. Для боротьби нарід український виділив державну армію, яка чотири роки безупинно вела запеклу боротьбу за повну волю свого народу, за власну землю селянам, за співвласність робітників на фабриках і заводах, за свободу слова й думки, за належне місце серед народів світу. За це все боролося героїчне українське військо, за це боровся весь український нарід, за це боролися і склали свої буйні голови і незабутні на всі віки лицарі, герої Базару.

Чотири довгі роки українське військо в безперервних запеклих боях відбивалося від червоних московських військ та інших ворогів, що намагалися задушити молоду українську державу. І врешті, після найтяжчих боїв з переважаючими в багато разів силами ворога, українське військо змушене було податися за Збруч і опинитися за дротами таборів інтернування в Польщі й Румунії.

⁂

Однак на цьому боротьба не припинилася. Вся Україна на всіх її просторах палала в огні і бурі народних повстань. Не було місця, де б на большевика - комуніста не чатувала смерть. Такі відомості передиралися крізь залізну заслону до наших таборів і до нашого Уряду Української Народної Республіки. І ось Головний Отаман Симон Петлюра рішив піти народові нашому на поміч, щоб зорганізувати під одним військовим проводом всі окремі численні повстанські загони, підняти всенародне повстання проти окупанта - гнобителя і звільнити від нього Україну. В таборах інтернування у Польщі й Румунії закипіла гарячкова робота над організацією добровільчих відділів, які й мали творити Українську Повстанську Армію. На командувача цієї армії Головний Отаман призначив випробуваного в боях, славнозвісного повстанського керманича, тоді вже генерал-хорунжого Юрка Тютюнника, а на начальника штабу — полковника з високою військовою освітою, видатного стратега Юрія Отмарштайна.

Формування відбувалося у великій таємниці. Сформовані військові відділи вивозилось з таборів на працю для „розробки лісу". Там, у вільний від праці час, переводилося спеціяльний п а р т и з а н с ь к и й вишкіл цих відділів. Призначене для удару військо розбито на 4 бойові армійські групи: дві менші в команді генерала Нельговського та генерала Гулого-Гуленка і дві більші — в команді підполковника Палія-Сидорянського й генерала Тютюнника — як головні сили.

На Правобережній Україні большевики скупчили тоді великі сили свого війська. Через це штаб Української Повстанської Армії рішив провести свою армію від кордонів Польщі й Румунії аж до ріки Дніпра, по можливості, скритно й без боїв, далі прорватися через Дніпро і підняти всенародне повстання по всій Лівобережній Україні. Головні сили армії мали закріпитися над Дніпром і відрізати червоним військам поворот до Московщини. Всім частинам дано наказ: а) нищити червоне військо, де б його не спіткали, б) захоплювати військові склади амуніції, зброї і харчів, в) перешкоджати большевикам грабувати Україну, г) не давати їм збирати харчового податку, „продналогу", і тим рятувати нарід від голоду і ґ) створити на звільнених теренах України регулярне українське військо.

⁂

Коли приступили до виконання цього пляну, то зразу ж трапилися великі перешкоди, які не дали, зокрема, змоги Басарабській армійській групі генерала Гулого-Гуленка виконати поставлене їй штабом армії завдання — задемонструвати головні сили армії, щоб звернути на себе всю увагу ворога й облегшити операції головній армійській групі генерала Тютюнника. Тоді це завдання передається Подільській армійській групі, яка в команді хороброго підполковника Палія-Сидорянського 25 жовтня 1921 року проривається крізь большевицькі сторожеві загони, переходить швидким маршем Проскурівський та Летичівський повіти Подільської округи, відразу нав'язує тісні зв'язки з повстанськими отаманами, несподіваними рішучими наскоками нищить один за одним ворожі військові відділи, доноги розбиває 7 і 8 совєтські „червоно-козацькі" полки, винищує кілька управлінь Чека (пізніше МВД) і ширить непогамовану паніку серед червоних військ по всій Правобережній Україні. А мала Подільська армійська група в своєму складі всього — 620 вояків.

Група генерала Нельговського перейшла кордон Польщі ще вночі проти 20 вересня, але зазнала поразки й змушена була вернутися назад у Польщу, за таборові дроти.

Головна Волинська армійська група в команді самого генерала Тютюнника мала в своєму складі 1,000 вояків. При ній був і штаб Української Повстанської Армії. Ця група так само несподіваним одчайдушним наскоком прорвалася через большевицький кордон і розпочала свій, повний героїзму, похід в глибину нашого Краю. Не було ні дня, ні години, щоб вона не перебувала під постійним смертоносним вогнем у багато разів переважаючого й сильно озброєного ворога. Та, не зважаючи ні на що, ця група ішла все вперед і вперед, аж поки опинилася недалеко Києва. Під Коростенем, цим тоді стратегічним центром, залізничним вузлом і найбільшою військовою базою большевиків, група зазнала поразки. Проте, несподіваним бравурним ударом Коростень вона взяла, де захопила штаб 133-ої червоної московської бригади з її командиром та начальником штабу і Коростенську Чека, випустивши з в'язниці 600 політичних в'язнів різних національностей, які в більшості стали до лав нашого війська. Однак, через те, що в Коростені було тоді дуже багато червоного війська, Волинська група це місто залишила й продовжувала дальший наступ на Київ.

(Далі буде).

В. Гайдарівський

ЩЕ ОДНО КОХАННЯ

Повість

(28)

З обережністю мисливця він розпочав полювання на потрібний йому матеріял. Тихенько, щоб не викликати підозри, збирав всілякі відомості про Курдюка, копирсався в його житті, мов у коморі, куди скидали старий мотлох, непридатний уже до вжитку, аж поки не дістався до самого споду, до дитинства. І там він знайшов те, чого шукав, дізнався, що Максим Копа — не хто інший, як небіж директора заводу товариша Курдюка.

— Він у мене в руках! — вигукнув Безпальченко з таким завзяттям і так міцно стиснув кулаки, ніби йому пощастило впіймати звіря, на якого полював.

Розкриття родинних зв'язків між Курдюком і Копою наповнило його душу по самі вінця радістю й певністю. Тепер він має можливість довести несправедливість рішення бюра, і догану з нього знімуть, а Курдюк, осоромлений, скомпромітований, мусітиме усунутись із чільного місця і сісти в своєму директорському кутку, якщо й там усидить.

— Хто — кого? — зловтішно усміхався Безпальченко. — Він своє діло зробив. Тепер рішальне слово належить мені!

Та радість його тривала недовго. Почали закрадатися сумніви, чи вистачить у нього сил перемогти такого велетня. Курдюк, звичайно, боронитиметься, він використає не тільки свій авторитет і своє становище, але й усі зв'язки, вживе всіх можливостей, і з тенетів, що на нього будуть накинені, виплутається. А тоді візьметься за Безпальченка, зітре його на порох, пустить за вітром, і не залишиться від нього й сліду.

Виступати відкрито проти Курдюка тепер небезпечно. Треба чекати на слушний момент, коли директор опиниться на слизькому. А чи трапиться такий випадок?

І Безпальченко щиро пошкодував, що піддався впливові анонімного листа, написаного мабуть або заздрісною людиною, або кимсь, хто навмисне бажав спровокувати його на конфлікт з директором заводу. Через свою необачність поставився до Копи упереджено і нерозумно. У молодят було якесь там кохання, хай би собі одружувались і жили, раз їм того хотілося. А він би уникнув багатьох прикрощів, що їх тепер має і невідомо коли позбудеться. Породичатися з Курдюком щось та варто. Сват допоміг би вирватись із їдальні, за його підтримкою можна б сягнути так далеко, що тепер важко і уявити. Іноді людина обминає своє щастя десятою дорогою лише тому, що не обміркує всіх обставин. Так, він допустився однієї істотної хиби, що виросла, мов кущ бур'яну, від коріння якого витикаються десятки пагінців, що розростаються в нові кущі. Щоб вивести шкідливий бур'ян, не можна обмежуватися виполюванням бічних, молодих рослин, а треба вирвати з коренем головний стовбур, тоді з рештою упоратись буде легко. Та як підступити до того куща, оброслого гострими шпичками, як їжак голками? З Катею ще можна б було поладнати, надто вже вона свариться на згадку про Копу, видно ще дівчина до нього не охолола. Гірша справа з Копою, хоч теж не безнадійна, знайшовся б якийсь спосіб знову розбурхати його молоду кров. Головне — Курдюк. При їхніх взаємовідносинах зблизитися з директором здавалося Безпальченкові неможливим.

А втім зблизилися вони зовсім несподівано. Директор з'явився в їдальні під час обіду, побачив завідувача, що походжав між столами, і гучним голосом, пересиливши гамір і привернувши до себе увагу робітників, звернувся до нього ще здаля:

— Приймайте гостя, товаришу Безпальченко! Прошу почастувати мене обідом.

Завідувач поквапливо підійшов до Курдюка, і вони повіталися. Робітники звільнили для директора місце, він сів за загальний стіл, а Безпальченко стояв ззаду.

— Ну, як вас тут годують? — спитав Курдюк у робітників.

— Їсти можна, — відповів йому сусід.

— Якби так і далі було, то жити б можна, — додав другий робітник.

— Їдальня і природа подібні між собою, — промовив старий робітник.

— Чим? — зацікавився директор.

— У природі гарна погода постійно не буває. Після сонячних днів як заквасить, то аж нудно стає...

— Ого! — вигукнув Курдюк. — То, виходить, можна і в їдальні чекати на погіршення?

— Барометр нашої їдальні не віщує нічого поганого, — сміючись, сказав Безпальченко. — Ми кухонну природу загнуздали так, що вона вже більше не вередуватиме.

— То дивіться, щоб збруя не зіскочила, усміхнувся і директор. Він узявся до обіду і їв з таким смаком, ніби нічого кращого йому споживати не доводилося. Одночасно Курдюк вів з робітниками жваву розмову, пересипаючи її жартами.

— Почувається, що в шлунку щось є, — потиснув він своє черево, скінчивши обід. — Як так і далі годуватимете робітників, Павле Мартиновичу, то вони на вас не скаржитимуться. Чи не правда, товариші? — звернувся він до своїх сусідів. Вони відповіли сміхом і бадьорими, схвальними вигуками. Директор почастував робітників цигарками, сам запалив і, легко взявши Безпальченка під руку, пішов з ним із їдальні. Уже надворі, де їх не міг ніхто підслухати, сказав:

— Ви, Павле Мартиновичу, справжній комуніст. Для вас перш за все — діло. Інший на вашому місці після засідання партбюра кинувся б писати апеляції, оббивав би пороги вищих інстанцій. А ви почали з усунення недоліків у своїй ділянці. Щиросердечно вам кажу, що я вами захоплений.

— Я був, є і буду таким, як належиться бути комуністові, — скромно відповів Безпальченко.

— Дякую вам, Павле Мартиновичу, за гарні обіди, якими годуєте тепер робітників, — потискаючи руку Безпальченка, сказав директор. — Дякую й за вашу гостинність. Я б не хотів залишатись перед вами у боргу. Прошу вас не відмовити повечеряти сьогодні зі мною в інтимній обстанові. Посидимо, поговоримо, може, для розрядження нервів і по чарці роздавимо. У цьому іноді теж потреба буває.

ЩЕ З ПРИВОДУ З'ЇЗДУ БУВ. СТУДЕНТІВ ЛЬВІВСЬКИХ ВИСОКИХ ШКІЛ

У доповідях на з'їзді присвячено багато уваги ролі львівського студентства, але в доповненні до сказаного так я хотів би, хоч коротенько, згадати про громадську працю т о д і ш н ь о г о студентства в 1900-их роках.

Перші страйки селян на початку цього сторіччя, які мали на меті вибороти у поміщиків належну винагороду сільських робітників за їхню працю на панських ланах, були у великій мірі ділом тодішних студентів. Мотором цього руху були головно с т у д е н т и правничого виділу університету, які здебільша сиділи по батьківських домах по селах і містах галицької волости і вчилися з книжок або писаних викладів професорів університету („скриптів") і тільки час до часу їздили у Львів здавати іспити. Були й так звані „залізні студенти", що, втягнувшися у громадську працю, занедбували науку і присвячувалися нераз на довгі роки, громадянській праці, жертвуючи своєю. особистою „кар'єрою". Якщо не перебували вони у батьківських домах, то працювали в адвокатських канцеляріях або заробляли на прожиток як приватні вчителі, „інструктори".

Основування читалень „Просвіти", кружків „Сільського Господаря", праця в читальнях, аматорських гуртках, хорах, кооперативах — це все було на плечах цих студентів. До цього приходили ще надзвичайні виступи, як названі вже страйки, які причинилися до підвишки заробітних платень сільських робітників, а тим самим до покращання економічного життя села.

Коли приходили вибори до австрійського парляменту і галицького сойму, тоді знову йшла в рух „студентська машина", і не будь її, не було б цього поважного числа наших послів у законодатних палатах.

Приходив перепис населення, або „конскрипція", знову приходила праця для студентів, бо треба було перешкодити урядовим ч и н н и к а м (польським) переписувати наших малосвідомих селян на „поляків" і виказувати опісля зріст „польського" населення по наших селах.

Коли прийшло актуальне питання, чому на залізничих квитках є написи тільки у німецькій і польській мовах, пішла боротьба за українські написи, а провадили її також студенти. Студент жадав при залізничій касі квитка з українським написом, а що таких квитків не було, всідав до поїзду без квитка, в дорозі при перевірці квитків викидав його кондуктор з поїзду, списував з ним протокол, справа йшла до суду, студента карали за неправну їзду залізницею, йшов відклик до вищого суду, справа набирала розголосу і опинялася аж у віденськім парляменті, де наші посли вносили відповідні інтерпеляції, і кінець-кінцем ми добилися написів в українській мові. Були це дрібнички, але в сумі давали вони доказ наших змагань до осягнення рівноправности української мови в публічнім житті.

Студенти, які проживали у Львові, працювали на культурно - освітньому відтинку не тільки в рамках студентських організацій. Щонеділі виїздили делегати студентської Академічної Громади у підльвівські села з доповідями до читалень „Просвіти". Відмовитися від такої поїздки було важко, бо студент втратив би на опінії в очах виділів своїх товариств, а з цим кожний мусів рахуватися.

Окрема згадка належить членам академічного хору „Бандурист", який обслуговував читальні на передмістях Львова, головно в часі святкувань Шевченкових роковин, чи з нагоди інших імпрез. Бувало не раз, що одної неділі відбувалися такі імпрези в двох передмістях Львова, і тоді „Бандурист" ділився на два хори, щоб виповнити програму у двох читальнях одночасно. В часі шкільних ферій їздили студентські хори (Бандурист, хор студентів Богословія і хор Академічної Громади, який оснувався у 1914 р.) по галицьких містах з концертами і в цей спосіб причинялися до поширення нашої музичної культури, а влаштовуючи після концертів забави, причинялися до розбудження дрімоти нашого громадянства по провінційних місцевостях.

У парі з цим йшла праця по львівських спортових товариствах, яка дала остаточний вислід в організації Українських Січових Стрільців і в Українській Галицькій Армії, а завершенням цього був Листопадовий Зрив в 1918 році. Охопити усю працю львівського студентства у коротенькій статті неможливо, на це треба більшої праці, щоб дати картину зусиль цілих поколінь, зусиль, які не раз і не двічі кінчилися трагічно для одиниць, але не відстрашували від праці інших, які приходили на зміну першим.

Нехай цих кілька думок, як доповнення доповідей на з'їзді, буде вдячною згадкою для тих наших товаришів, що вже від нас відійшли, милим споминном для живучих і заохотою до праці для нації грядучим поколінням.

Осип Залеський.

1621 — ДЕНЬ ПОДЯКИ — 1956

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ПОДЯКИ

ДЕНЬ ПОДЯКИ СЬОГОДНІ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шикаґо, Ілл.

Розріст курсів і шкіл українознавства.

З невеличких початків шість років тому, українознавчі курси і школи українознавства в Шикаґо стають з кожним роком щораз то поважнішим фактором в нашому житті. В цьому шкільному році нараховуємо їх аж 9 в різних частинах міста при цілоденних школах, парохіях та установах. Слід ствердити, що ця справа не була чужою нашій Громаді і в минулому, і багато активних, молодших і старших громадян не пропали тільки завдяки тому, що користали з нижчих і вищих курсів українознавства, які існували при парохіях і різних установах. Багато вояків американської армії членів Шикаґівської Громади, будучи під час війни в Европі, принесли для українців-скитальців багато користи, ратуючи їх у потребі.

Одним із кращих зразків зрозуміння ваги удкраїнознавства — це безперечно ріст і розвиток українознавчої школи, що існує після останньої війни при українській цілоденній школі св. Миколая. Вона існує від осени 1950 року завдяки ініціятиві Учительської Громади. Восени 50-го року та школка мала всього 13 дітей, але їх число з року на рік більшало в ось такий спосіб: 1951 — 68 дітей, 52/53 — 160, 53/54 — 177., 54/55 — 198, 55/56 — 268, а в цьому році — вже коло 300. Те число росте з кожним днем.

Першим добродієм цієї школи є парох церкви св. Николая — о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ. Очевидно, що розріст цієї школи був би ще кращий, якщо б було більше зрозуміння її ваги серед широких кіл громадянства.

35-літній Ювілей Допомогового Товариства.

Допомогове Товариство Українських Жінок в Шикаґо відзначувало в неділю, 7-го жовтня ц. р., 35-літній ювілей своєї праці. Основане в 1921 році, воно проіснутало 35 літ, розвиваючи працю зокрема в допомоговій ділянці, що проявлялася з більшим і меншим насиленням в різних роках. Побіч допомогової акції на місцях, воно переводило збірки в грошах, харчах і одязі та пересилало допомогу на різні народні цілі, зокрема такі як Українська Лічниця у Львові, сиротинці в Західній Україні, голодуючих на Великій Україні, політичних в'язнів, на пресу і видавництва, УГА в Чехословаччині і т. п. Обширний звіт на цю тему з минулої праці товариства подала членкиня Управи пані Катерина Доманчук.

У ювілейному бенкеті, що відбувався в залях „Дівіжен Голл", взяло участь коло 200 членкиць товариства, їх родин, представників різних організацій української громади в Шикаґо та запрошених гостей. Бенкетом проводила заслужена голова Товариства пані Роза Пура при допомозі члена Управи пані Варак - Новотної.

Промови і привіти складали м. і. о. Иосиф Шарий, парох новооснованої парохії св. Иосифа в Шикаґо, пані Олена Чуба — предсідниця Т-ва ім. Кн. Ольги, п. Іван Дужанський від Ліґи Американців Українського Походження та Українських Бизнесменів, інж. Богдан Вілинський — від УРСоюзу, пані Розалія Сидорик і Анастазія Хариш від Союзу Українок Америки, дир. Антін Артимович від Кредитової Спілки, пані Марія Головата від „Самопомочі", пані Катерина Доманчук від „Добрусу" та інші, і всі вони одногідно підкреслювали вагу допомогової роботи, якій присвячує багато уваги це Товариство. Цікаві думки почули учасники від п. Кохановського, який знаючи роботу Товариства - Ювілята від початків існування, вказував на один важний недогляд у роботі Товариства, а це замалу участь молоді в ній.

Після бенкету відбулася концертова частина, в якій виступила пані Ліліян Опихана, відома на терені Шикаґо солістка-співачка з фортепіяновим акомпаніяментом своєї сестри, пані Олени Федорців та п. Грушецький, що забавляв гостей веселими піснями. Бенкет закінчився загальною забавою з танками. Ювілей Допомогового Товариства був гарно і старанно підготований Управою Товариства та окремим Ювілейним Комітетом Пань, в якому між іншими брали участь і вложили багато праці крім голови пані Рози Пура, пані Текля Крайс, Олена Чуба, Иосифина Цетвінська, Юлія Опихана, Анна Кохановська, Катерина Доманчук та інші.

Новий український професіоналіст.

До ряду українських професіоналістів прибув в останньому часі ще один — а це фармацевт д-р Михайло Васюта, що перейняв на власність і теде аптику під числом 700 Норт Ашлянд, — (ріг Гурон), під назвою „Васюта Фармасі". Д-р Васюта — це досвідчений фармацевт - аптикар, який скінчив студії в Польщі, провадив аптику в Західній Україні, а опісля по переселенню до Канади, в Вінніпеґу, а після переїзду в минулому році до ЗДА, після практики і приписаних іспитів, отримав тепер дозвіл на ведення аптики в Шикаґо.

В. Н.

Сенатор Мансфілд критикує розвідчі агенції

Вашингтон. — Демократичний сенатор Майк Мансфілд промолявв на телевізійній програмі „АВС" і заявив, що американські розвідчі агенції не сповнили свого завдання, бо і для них були несподіванкою події в Польщі, Мадярщині і на Середньому Сході. „Ми нічого не знали, що приготовляється в Польщі, ми були заскочені подіями в Мадярщині, для нас було великою несподіванкою те, що сталося в районі Суезького каналу," — казав сенатор Мансфілд. На думку цього сенатора не сповнили свого завдання і Центральна Розвідча Агенція і Рада Національної Безпеки та всі інші подібні установи. Сенатор Мансфілд є членом Сенатської Комісії Закордонних Справ, і його висувають в кандидати на демократичного „віпа" в Сенаті (організатора, який дбає про те, щоб всі партійні сенатори були присутні в Сенаті).

Українська Літературно-Мистецька Клюб
Ню Йорк 149. 2-га Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що у п'ятницю 23 листопада пан Яків Удич поділиться своїми враженнями з 13-ти місячних відвідин у тітовській Югославії (1955—56 рр.). Прелеґент говоритиме зокрема про своє перебування серед українських поселенців у Юґославії. Початок о год. 8 вечора.

Зі Спорту

УСК — НЮ ЙОРК — ТРАТИТЬ ПЕРШИЙ ПУНКТ В БІЖУЧОМУ СЕЗОНІ

СТЕМФОРД СК — УСК НЮ ЙОРК 1:1 (0:1)

В першій половині гри, коли УСК грав проти дійсно сильного вітру та великої амбіції змагунів противника, а часом також і проти його вміння грати футбол, тоді УСК дуже часто загрожував ворота противника, при чому 3 стріли Гивеля та один Маланчука дійсно з трудом оборонив воротар противника. В 18-й хвилині гри Гивель таки знаходить „діру" в обороні противника і по гарній загрі — Голюка-Павлюк - Гивель - цей останній гострим стрілом добуває ведення для УСК-у. Оборона УСК — зокрема Шміґель — має теж не мало роботи з амбітними змагунами противника, часом навіть дуже небезпечні ситуації створюються під воротами УСК-у, однак й УСК теж опановує часто, але без вирішного висліду. Так минає перша половина.

В другій половині УСК має вже ворота і вітер і здається, що противник буде в клопотах... Тим часом — стається навпаки. Атака УСК-у зокрема Аридт чомусь перестає взагалі бути грізним... Вправді Голюка на правому крилі та Павлюк і Гивель на лівій стороні хочуть далі грати, але в основному акції зовсім не клеяться і стан 1:0 для УСК-у починає бути не цілком певним... І таки стається те, чого ми боялися... в 78-й хвилині гри противник продирається через оборону УСК-у і м'яч лопочеться в сітці, при чому Цьолко був безсильним...

Ще кілька намагань УСК-у змінити вислід в свою користь, але вони не вдаються, при чому і суддя теж не завжди бачить провини противника УСК-у...

Коротко: змагання скінчено ремісом... що не було конечним... Але нас дивує одно: 12 хвилин гри, що лишилося до кінця гри по вирівнянні противника давали ще багато часу до зміни висліду. Але змагуни УСК-у чомусь робили враження, що гра вирішена і нема чого робити зусиль, щоб її змінити... Тим часом практично остання секунда може перерішити кожен вислід змагань...

Друге: якщо Аридт „недиспонований", тоді менажер команди повинен мати свідомість, що УСК має доволі змагунів, щоб його кимось заступити... Це торкається цих змагунів, з яких багато може мати „слабий день"...

СТЕМФОРД СК (резерва) — УСК — (резерва) 0:7 (0:3).

Перша резерва УСК-у вміє грати і вигравати... Дивлячись на багатьох змагунів першої резерви УСК-у, пересічно 20 років або нижче, подивляючи їх акції, УСК Ню Йорк має змагунів...

ПФАЛЬЦЕР СК ЮНЬЙОРИ — УСК — ЮНЬЙОРИ 6:0.

Перший виступ в тому сезоні юньйорів УСК-у не вдався... Вина усіх і змагунів, що за мало тренують, але і менаджера, що за мало „приготовлявся" до сезону. Але ще час помилки направити...

БРУКЛИН — СК (учні) — УСК — НЮ ЙОРК — (учні) 0:11 (0:5).

УСК — учні — розторощили Бруклин СК — в дорозі кандидата на мистця сезону в своїй клясі. Воротами поділилися: В. Шмотолоха 4, Я. Шмотолоха 2. Жолудко 2, Кульба 1, Хруцький 1, Смертюк 1.

УСК — новаки — та УСК — резерва „Б" тої неділі павзували...

УСК — новаки (хлопці у віці 8—12 років) має досить змагунів для двох команд, що теж управа рішила зробити.

(ix).

Короткі Вістки

● **Секретар здоров'я** Маріон Б. Фолсом повідомив, що в третьому кварталі цього року (липень—вересень) уряд видав для шкіл і добродійних агенцій харчів на суму 58 мільйонів.

● **В Токіо** залишилось ще 35 жінок американських моряків, які рішуче відмовились вертатися до ЗДА, як цього вимагало командування американської фльоти. Їм сказано, що ніхто не має права забороняти їм жити, де їм подобається, але їх поведінка може некорисно вплинути на персональні документи їхніх чоловіків. Вони звертаються до різних вищих чинників і публічдумку, несправедливого наказу, ної опінії проти такого, на їх що відриває їх від їхніх чоловіків. Мовляв: терпить на цьому родинна мораль.

● **У Парижі,** на виставці готелевого виряду, показано вперші автомат - машину, яка подає і відкриває пляшку шампана, пива або води і звертає 20 франків (коло 5 центів) депозиту за порожню пляшку.

✝

Ділимося з Рідними та Знайомими сумною вісткою, що дня 26 жовтня 1956 р., о год. 12-ій в шпиталі, Sister Hospital, Buffalo, N. Y., по короткій недузі і тяжкій операції відійшов від нас на 63 р. життя, Наш Дорогий і Незабутній Муж, Тато і Дідусь

бл. п. ГРИГОРІЙ ХОМА

Покійний народився 1894. р. в селі Денисові, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Перебував у Д.П. таборах в Німеччині, Straubing, Polonten, Ganoker і Ulm. Прибув до Злучених Держав Америки 1950 і замешкав 19 Gibson St., Buffalo, N. Y., де працював тяжко на отримання своєї родини. Покійний належав до УНСоюзу 127 Відд. в Бофало, Н.Й., і був членом УККА та вірним членом греко-католицької церкви св. о. Николая. Залишив в смутку горем прибиту дружину Катерину, синів Стефана в Монтреалю, Канада, Петра в Бофало і невістки Марію та Іванну та двох внуків, яких найбільше любив — Гриця Б. і Зенка О. а в рідному селі рідного 88-річ. брата Яцка.

Похорон відбувся 29-го жовтня 1956 р. з погребового заведення Olha Slotiuk, до української греко-католицької церкви св. о. Николая, на вічний спочинок на Гору Кальварію в Бофало, Н. Й.

Хай та земля для Покійного буде легкою!

ПОДЯКА

В смутку, горем прибита родина Дорогого і Невідкалуваного Нашого Мужа, Тата і Дідуся бл. п. **ГРИГОРІЯ ХОМИ** складає сердечну подяку за щирі вислови співчуття. Дякуємо о. Дек. Стиранці, о. Стасюкові, о. Чайківському, П. Рей, Малюці, Погребовому Зав. П. О. Слотюк, родині Стаховим з Торонта, Односельчанам з Америки і Канади, всім парафіянам нашої Церкви, та всім Знайомим і Приятелям зблизька і здалека, які взяли участь в похороні і відвідинах Нашого ніколи незабутого Рідного Мужа, Тата і Дідуся.

Дякуємо сердечно.

Родина ХОМА

✝

Т-во Українських Кооператорів у Ню Йорку
з глибоким сумом сповіщає про несподівану смерть свого члена

бл. п. ЗЕНОНА ЮЗИЧИНСЬКОГО

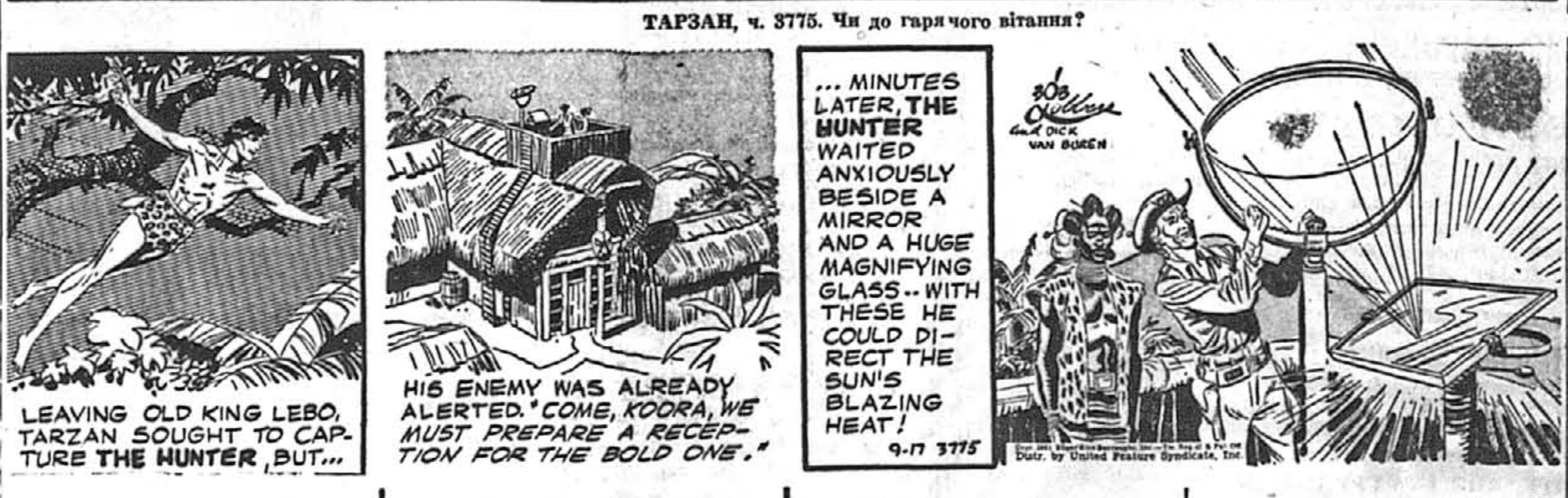
довголітнього працівника Земельного Банку Гіпотечного у Львові, був. члена Управи Кооперативи в Берхтесґаден і члена Контрольної Комісії Кредитової Кооперативи „Самопомочі" у Ню Йорку.

Похорон відбудеться у вівторок, 20-го листопада в год. 9:30 з похоронного заведення Петра Яреми.

Управа Т-ва Українських Кооператорів у Ню Йорку.

Вічна Йому Пам'ять!

ТАРЗАН, ч. 3775. Чи до гарячого вітання?

Залишаючи старого короля Лібо, Тарзан намагався зловити ловця, але...

Його ворог вже був насторожений. — Ходіть, Куро, мусимо приготовити прийняття для цього сміливця.

Кілька хвилин пізніше ловець занепокоєно чекав поруч дзеркала і великого збільшувального скла... Ними він міг скеровувати яскраво палаючий жар сонця.